

Így 2014. július 14-én kezdtük meg a bővítéshez kapcsolódó minősített szakfelügyeletet. Ekkor egy nagyjából 22×34 m kiterjedésű területet humusztunk le, és kutattunk meg. Összesen 25 objektumot tártunk fel, melyek neolitikus és Árpád-koriak voltak. Közülük két kemence is volt, mindkettő a hozzá tartozó hamus gödörrel. Alapozás nélküli platnijuk agyaggal tapasztott volt. Objektumaink többsége kerek, ovális, néhány esetben alakatlan gödör volt, melyből korjelző kerámiatöredékeket, paticsot, és kevés állatcsontot tartalmaztak. A feltárás során a már megismert lengyeli település további objektumai mellett, a DVK telepjelenségei is előkerültek.

Feltárásunk során igen gazdag pattintott kőanyagot gyűjtöttünk, amiben a próbaválasztásos nyersanyagtól az eldobott eszközökig a kőszerszámítás és-használat minden fázisa jelen van.⁸¹

Az ásatás során bejártuk a kavicsbányától É-ra található Polányi rétek dűlőt, ahol szintén gazdag leletanyagot figyeltünk meg. Valószínűleg a lelőhely ebbe az irányba folytatódik. Az itt gyűjtött pattintott kövek alapján feltételezhető, hogy ebbe az irányba sűrűsödik a lelőhely neolitikus korú része.

Munkatársak: Horváth Péter, Maróti Eszter, Vámos Péter, (régésztechnikusok), Isztin Gyula, Körmendy Tibor, Lukács Gábor (geodéták).

HORNOK PÉTER – NAGY GERGELY

298. Szabadszentkirály, Gerdei árok partja (KÖH 32530)

(Baranya megye) Ró

A fémkeresősök által évtizedek óta rabolt római lelőhelyen 2009-ben légi régészeti kutatás által vált ismertté néhány épület, amely a korábbi, villagazdaságként való értelmezést erősítette. A légi felvételek térképre szerkesztését követően 2014 elején került sor az első szisztematikus terepbejárásokra. A lelőhely lehatárolásán túl egy épület kiszántott maradványait is rögzíthettük. Márciusban rövid leletmentő ásatással igazolhattuk, hogy a maradványok egy római épülethez tartoznak. Az év folyamán robotrepülő légi fényképezésre (Aeroart-Légikép Kft.), további terepbejárásokra és fémdetektoros kutatásra került sor. Októberben folytattuk a tavaszi szelvény kutatását. A két rövid ideig tartó feltárás szerint egy nagyobb méretű, de a kisebb szelvények miatt szerkezetében csak részben ismert római épületet kutattunk. A környék építőanyagban szegény volta miatt sajnos a falakat szinte teljesen kitermelték, a legtöbb helyen csupán az alapárkokba töltött törmelékkel és padló-alapozásokkal számolhatunk, mely a kronológiai kérdések tisztázását is megnehezíti. Az ásatás dokumentálásában rendszer-szinten alkalmaztunk fénykép-alapú 3D modellezést. Az ásatással párhuzamosan 6 ha terület magnetométeres felmérésére is sor került (MNM-NÖK). Eddigi eredményeink arra utalnak, hogy a lelőhely vicus-jellege meghatározóbb szerepet játszhatott egy esetleges késő római kor villagazdasággal szemben.

KOVALICZKY GERGELY – SZABÓ MÁTÉ

299. Szada, Pusztaszentjakab (MRT 11. k. 21 / 6. és 9. lh., KÖH 26296) (Pest megye) Ő, B, Sza, A, Á, Kk, I

A lelőhelyen két egymást követő évben végeztünk feltárást. A MOL HU-SK DN 800 gázszállító tranzit vezeték munkálatai kapcsán, 2013. szeptember 2.–december 5. között megelőző feltárást, a MOL Barátság 1. kőolajvezeték felújítási munkálatai kapcsán, 2014. április 10.–július 15. között régészeti megfigyelés során végzett bontómunkát végeztünk.

A kisajátítás és kivitelezés ütemének megfelelően a munkaterületet mindkét évben több szakaszban kaptuk meg munkavégzésre, a gépi humusztolás az egyes nyomvonalszakaszokon belül is többfázisú volt. A két nyomvonal egymás mellett haladt, szélességük 5 m, illetve 3,5–4 m volt. A 21/6. és 9. lelőhelyek egymást részben átfedve hosszan húzódnak Mogyoród és Szada települések közt, a Szódrákosi-pataktól D-re emelkedő sík területen. A középkori pusztatemplom és a templom körüli temető egy kisebb kiemelkedésen található. A munkaterületen az altalaj sárga homokos, részben sóderes volt, néhány nagyobb humuszlencsével. Az objektumokat a szelvényfal közelsége, a vezetékfektetés rézsúja és a mélységi korlát miatt csak részben bontottuk és dokumentáltuk.

Munkánkat a kiterjedt felületű lelőhely ÉNy-i végének bontásával kezdtük meg 2013. szeptember 2-án. Az első ütemben a kompresszorállomáshoz csatlakozó leágazásig tartó nyomvonalszakasz bontását, dokumentálását, geodéziai mérését végeztük el 2013. október 24-ig. A lehumusztolt terület nagysága itt 2715 m². Egyetlen helyen kértünk bővítést, a nyomvonalszakaszról kilógó 14. objektumról. A rábontást az indokolta, hogy itt egy jelentős belméretű földbe mélyített, 10–11. századi lakóépítmény került a napvilágra. Ezen a nyomvonalszakaszon egy modern, használaton kívüli közművezeték miatt több objektumot is csak részlegesen tudtunk feltárni. A közművezeték kiváltására nem került sor. Az ásatási felület egyenetlenül volt fedett: az ÉNy-i végén nagyobb objektumsűrűséget regisztráltunk, a leágazás felé haladva, egy egykori vízmosás után a homokos altalajban már csak szórványosan találtunk árkokat és pár gödört.

Az ÉNy-i felületen összesen 75 objektum került kibontásra. A feltárt jelenségek több korszakhoz tartoztak, bár a keltezéskülső lelet nélküli jelenségek száma nagy volt. Az objektumok egy része a bronzkorra keltezhető: egy urna mállékony peremrészre másodlagos helyzetben, kimozdítva került elő, körülötte kalcinált csontok voltak. Egy szinte teljesen ép urnát a nyomvonal mentén sorakozó, használaton kívüli villanyoszlopok egyikeként kidöntése során, az alapozásban talált meg a munkagép kezelő. Az urnát a gép törte össze, darabjait begyűjtöttük. A bronzkorra még néhány árok és két bizonytalan funkciójú, földbe ásott építmény volt keltezhető. A területet a kora Árpád-kortól (10–11. század) kezdve a késő középkorig folyamatosan lakták, sőt az ezt közvetlenül megelőző időszakból, a 8–9. századból is került elő néhány objektum, például egy kőtűzhelyes ház. Pontosabb kelteztést a kerámiaanyag nem tesz lehetővé. 10–11. századi a 14. és a 45. ház, az egyikben kőből rakott tüzelőberendezés volt, másikban csak egy vékony, átéggett, agyagos tüzelőfelületet találtunk. Leletanyag legnagyobb részt kerámia volt, a 14. házban bronz karikaékszer és vaspenge is volt. A lelet nélküli objektumok nagyobb része árok.

A kompresszorállomáshoz csatlakozó leágazástól DK felé haladva a régészeti jelenségekkel fedett nyomvonalszakaszt a pusztatemplom körüli temetőtől É-ra és az attól D-re eső felületekre tagolhatjuk. Külön területi egységet képez a sír-

⁸¹ A feltárásokon előkerült kőszerszámításokról részletesen lásd: Nagy Gergely: Sorkikápolna, Dombi-dűlő (Kavicsbánya) újkőkori pattintott kőleleteiről (Előzetes jelentés). In: Kvassay Judit szerk.: Régészeti kutatások Magyarországon 2011–2014. Budapest 2016, 5–17.